

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

пр. Перемоги, 10, м. Київ, 01135, тел. (044) 481-32-21, факс (044) 481-47-96
E-mail: mon@mon.gov.ua, код ЄДРПОУ 38621185

Керівникам департаментів (управлінь) освіти і науки обласних, Київської міської державних адміністрацій, закладів вищої та фахової передвищої освіти, підприємств, установ та організацій, що належать до сфери управління Міністерства освіти і науки України

Про стан пожежної та техногенної безпеки на об'єктах освіти, що належать до сфери управління МОН, у 2021 році

Шановні колеги!

Міністерством освіти і науки України (далі – МОН) проведено аналіз стану пожежної та техногенної безпеки на об'єктах освіти, що належать до сфери управління МОН, за 2021 рік, що додається.

Результати аналізу річних звітів про пожежі та повідомлень про виникнення пожежі та ліквідації її наслідків, що сталися у 2021 році, свідчать про значне збільшення кількості пожеж на об'єктах закладів освіти, що належать до сфери управління МОН.

У 2021 році сталося 93 пожежа, травмовано 7 учасників освітнього процесу та нанесено збитків державі майже на 6,8 млн. грн. У порівнянні з аналогічним періодом 2020 року кількість пожеж збільшилось у 2,2 рази, а обсяг збитків у 4,9 разів.

Найбільш поширеними причинами виникнення пожеж залишається несправність устаткування (37%), підпали та невстановлені причини (40%), а також порушення правил експлуатації (19%). Більшість пожеж, що сталися від підпалів та невстановлених причин, виникли на об'єктах та територіях закладів освіти, що не експлуатуються, але знаходяться на балансі місцевих органів управління освітою та закладів освіти.

Значне збільшення кількості пожеж спостерігається у період ускладнення погодних умов та низьких температур повітря, що виникають внаслідок

МОН № 1/2228-22 від 09.02.2022

Підписав: Шкарлет Сергій Миколайович
Сертифікат: 58E2D9E7F900307B04000000F1702F00157B8500
Дійсний: з 26.06.2020 00:00:00 по 26.06.2022 00:00:00

експлуатації несправних приладів опалення та саморобних нагрівальних приладів.

Відповідно до частини третьої статті 55 Кодексу цивільного захисту України забезпечення пожежної безпеки покладається на власника (власників) земельної ділянки та іншого об'єкта нерухомого майна або наймачів (орендарів) земельної ділянки та іншого об'єкта нерухомого майна, якщо це обумовлено договором найму (оренди), а також на керівника (керівників) суб'єкта господарювання.

Пунктом 5 Правил пожежної безпеки для навчальних закладів та установ системи освіти України, затверджених наказом МОН від 15.08.2016 № 974, зареєстрованих в Міністерстві юстиції України 08 вересня 2016 р. за № 1229/29359 (далі – Правила), визначено, що забезпечення пожежної безпеки в закладах та установах покладається на їх власників або уповноважені ними органи, керівників (ректори, директори, начальники, завідувачі), керівників структурних підрозділів (факультети, кафедри, лабораторії, навчальні кабінети, цехи, склади, бібліотеки, архіви, майстерні тощо) відповідно до законодавства.

З метою посилення пожежної та техногенної безпеки, попередження надзвичайних ситуацій на об'єктах закладів освіти (у тому числі гуртожитків), підприємств, установ та організацій, що належать до сфери управління МОН (далі – заклади та установи МОН), пропонується:

провести ретельну перевірку приміщень об'єктів освіти (навчальних корпусів, майстерень, лабораторій, складів, гуртожитків і т. і.) у тому числі й на предмет використання несправних приладів опалення та саморобних нагрівальних приладів;

вжити додаткових заходів щодо неухильного дотримання Правил та протипожежного режиму в будівлях і приміщеннях, а також на території закладів та установ МОН;

організувати проведення планових практичних занять та тренувань з відпрацюванням заходів з евакуації, а також перевіркою систем оповіщення та керування евакуюванням людей;

прийняти рішення щодо використання або організації охорони територій та будівель, що не експлуатуються, але знаходяться на балансі місцевих органів управління освітою, закладів та установ МОН;

перевірити знання загальної інструкції з пожежної та техногенної безпеки у працівників охорони, вахтерів та працівників чергових служб закладів та установ МОН з питань здійснення контролю за додержанням протипожежного стану, огляду територій й приміщень, порядку знеструмлення електромережі та дій у разі виявлення пожежі, спрацювання засобів автоматичної пожежної сигналізації та оповіщення людей;

ужити відповідних заходів реагування на факти порушень чи невиконання посадовими особами встановленого протипожежного режиму, вимог правил пожежної та техногенної безпеки.

Вважати організацію та забезпечення пожежної безпеки першочерговим завданням керівників всіх рівнів, а виконання протипожежних заходів тримати на постійному контролі.

Додаток: на 6 арк.

З повагою

Міністр

Сергій ШКАРЛЕТ

АНАЛІЗ

стану пожежної та техногенної безпеки на об'єктах освіти, що належать до сфери управління МОН, за 2021 рік

1. Коротка характеристика забезпеченості пожежної та техногенної безпеки об'єктів освіти

Результати перевірок органами державного нагляду (контролю) у сфері техногенної та пожежної безпеки свідчать про те, що незважаючи на здійснені адміністраціями закладів освіти заходи, їх стан пожежної та техногенної безпеки потребує значного покращення.

За порушення вимог пожежної безпеки та невиконання запропонованих приписами територіальних органів ДСНС заходів до адміністративної відповідальності притягаються керівники закладів і відповідальні посадові особи. До адміністративного суду подаються позовні заяви на призупинення експлуатації об'єктів, діяльність яких створює загрозу життю та здоров'ю людей. Більшість запропонованих приписами заходів протипожежного захисту залишаються неусуненими ще з попередніх років.

За оперативною інформацією органів управління освітою обласних та Київської міської державних адміністрацій **серед 31,3 тис. закладів освіти**, що належать до сфери управління Міністерства освіти і науки України (далі – МОН), забезпеченість автоматичними системами пожежної сигналізації та оповіщення людей складає близько **33%**, первинними засобами пожежогасіння – **95%**, системами блискавкозахисту – **43%**, стан оброблення дерев'яних конструкцій покрівлі спеціальним розчином – **52%**.

Державними будівельними нормами України «Системи протипожежного захисту» (ДБН В.2.5-56:2014), що затверджені наказом Мінрегіону України від 13.11.2014 № 312 (із змінами внесеними наказом Мінрегіону України від 25.09.2018 № 254) передбачається обов'язкове обладнання об'єктів системами протипожежного захисту під час будівництва, реконструкції, технічного переоснащення, капітального ремонту, заміни категорій приміщень і будинків за вибухопожежною і пожежною небезпекою.

Більшість закладів освіти, підприємств, установ та організацій, що належать до сфери управління МОН (далі – заклади та установи МОН), розташовані в старих будівлях, в яких на час введення в експлуатацію проектною документацією відповідно до державних будівельних норм не було передбачено наявність автоматичних систем пожежної сигналізації, оповіщення про пожежу

та керування евакуюванням людей, а електричні мережі не були розраховані на високі навантаження із застосуванням обладнання, комп'ютерів і т.і., що вимагає сучасні підходи до організації освітнього процесу. Виникає необхідність повної, або часткової заміни електричної мережі та встановлення сучасних електричних запобіжників.

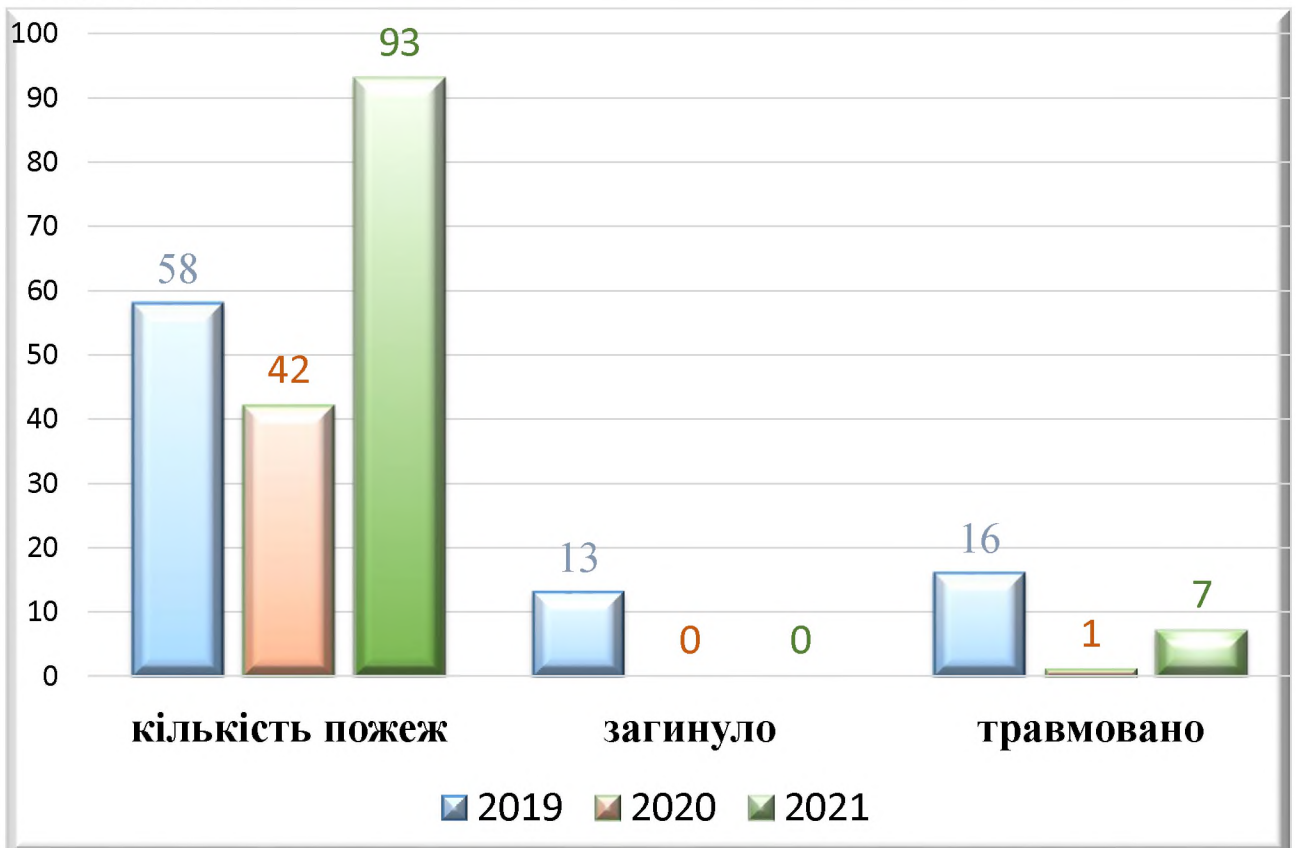
Робота керівників закладів освіти та органів управління освітою на місцях щодо удосконалення евакуаційних заходів та скороченню термінів їх проведення планується та проводиться відповідно до річних планів основних заходів цивільного захисту (практичне тренування з евакуації на випадок виникнення пожежі, що проводиться кожним закладом освіти двічі на рік, крім того, одне об'єктове тренування з питань цивільного захисту, що проводиться закладом вищої та фахової передвищої освіти за окремим планом).

2. Можливі наслідки не виконання завдань забезпечення пожежної та техногенної безпеки об'єктів освіти

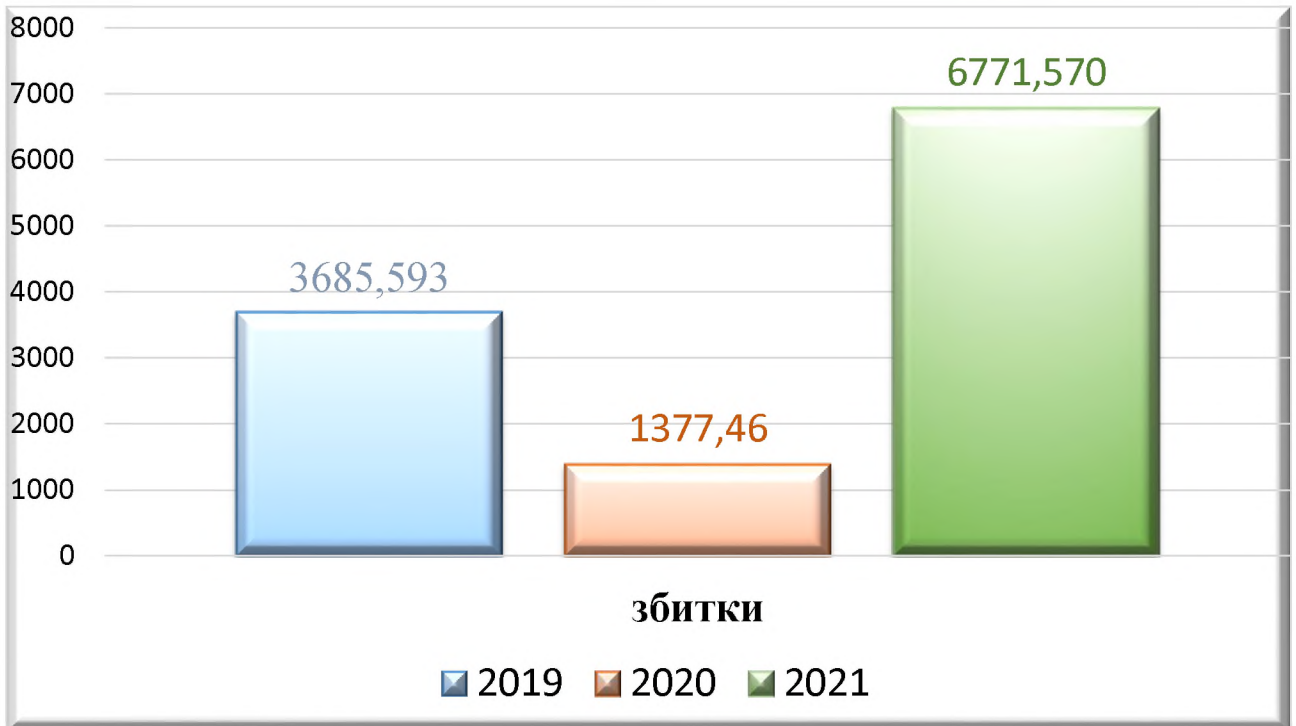
За оперативною інформацією МОН в період **2019 – 2021 років** у закладах та установах МОН, **сталось 193 пожежі, загинуло 13 осіб та було травмовано 24 особи** (Діаграма 1).

Збитків державі за три роки нанесено близько **11,8 млн. грн.** (Діаграма 2)

У 2021 році сталось **93 пожежі**, що майже у два рази більше ніж за попередні два роки, а збитків державі нанесено на **1,71 млн. грн** більше ніж за попередні два роки. Найбільша кількість пожеж виникла на об'єктах освіти у місті Києві (**31 пожежа**), третина з цих пожеж – на об'єктах, що не експлуатуються.

Діаграма 1. Порівняльний аналіз пожеж, що сталися на об'єктах освіти

Діаграма 2. Порівняльний аналіз збитків від пожеж, що сталися на об'єктах освіти, тис. грн.

Найбільш поширеними причинами виникнення пожеж на об'єктах освіти є несправність устаткування, підпали та невстановлені причини, а також порушення правил експлуатації. Більшість пожеж, що сталися від підпалів та невстановлених причин, виникли на територіях об'єктів освіти, що не експлуатуються, але знаходяться на балансі місцевих органів управління освітою, закладів та установ МОН (Діаграма 3).

Діаграма 3. Причини виникнення пожеж на об'єктах закладів освіти

3. Щодо вирішення проблемних питань пожежної та техногенної безпеки

Відповідно до частини третьої статті 55 Кодексу цивільного захисту України забезпечення пожежної безпеки покладається на власника (власників) земельної ділянки та іншого об'єкта нерухомого майна або наймачів (орендарів) земельної ділянки та іншого об'єкта нерухомого майна, якщо це обумовлено договором найму (оренди), а також на керівника (керівників) суб'єкта господарювання.

Пунктом 5 Правил пожежної безпеки для навчальних закладів та установ системи освіти України, затверджених наказом МОН від 15.08.2016 № 974, зареєстрованих в Міністерстві юстиції України 08 вересня 2016 р. за № 1229/29359 (далі – Правила), визначено, що забезпечення пожежної безпеки в закладах та установах покладається на їх власників або уповноважені ними органи, керівників (ректори, директори, начальники, завідувачі), керівників структурних підрозділів (факультети, кафедри, лабораторії, навчальні кабінети, цехи, склади, бібліотеки, архіви, майстерні тощо) відповідно до законодавства.

Для забезпечення ефективного протипожежного захисту на об'єктах закладів освіти, збереження життя та здоров'я людей, створення сприятливих умов потрібно великі фінансові вкладення через значну зношеність обладнання, що утворилася через постійну відсутність коштів за загальним фондом на проведення робіт з підвищення вогнестійкості будівель та споруд, забезпечення їх засобами пожежогасіння, створення автоматизованих систем пожежної сигналізації та оповіщення людей, підтримання в працездатному стані систем пожежної автоматики, забезпечення належного функціонування та обслуговування пожежних гідрантів, пожежних водоймищ та водонапірних веж тощо.

Місцевими бюджетами на забезпечення пожежної безпеки закладів освіти у 2021 році було передбачено **900 млн. грн.** із них витрачено близько **99%**, що дозволило на **7 %** покращити стан забезпеченості пожежної безпеки у тому числі встановити автоматичні системами пожежної сигналізації та оповіщення людей на **704 об'єктах закладів освіти.**

Крім того, відповідно до частини четвертої статті 103² Бюджетного кодексу України залишки коштів за освітньою субвенцією на кінець бюджетного періоду зберігаються на рахунках відповідних місцевих бюджетів і використовуються у наступному бюджетному періоді з урахуванням цільового призначення субвенції та на оновлення матеріально-технічної бази закладів та установ освіти державної та комунальної власності, зазначених у частині першій статті 103² Бюджетного кодексу України. При цьому відповідно до пункту 3 Порядку та умов надання освітньої субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 14.01.2015 № 6 (зі змінами), залишки коштів за освітньою субвенцією насамперед спрямовуються на здійснення заходів, пов'язаних із забезпеченням пожежної безпеки. Рішення щодо використання освітньої субвенції приймається відповідним місцевим органом виконавчої влади або окремою територіальною

громадою. При цьому треба зауважити, що в деяких місцевих бюджетах залишки коштів за освітньою субвенцією на початок 2021 року відсутні.

Загальний обсяг залишків за освітньою субвенцією на рахунках місцевих бюджетів у 2021 році склав **5 322,7 млн. грн.** з яких використано на забезпечення заходів пожежної безпеки на об'єктах закладів освіти близько 11%.

Станом на **1 січня 2022 року** загальний обсяг залишків за освітньою субвенцією на рахунках місцевих бюджетів склав **5 657,5 млн. грн.**, включаючи кошти, що мають цільове призначення, виділені відповідно до рішень Кабінету Міністрів України у попередньому бюджетному періоді.

Передбачені видатки місцевих бюджетів та залишки коштів за освітньою субвенцією не дозволяють здійснити всі необхідні заходи щодо забезпечення пожежної безпеки на належному рівні.

У більшості громад власні надходження не дозволяють покрити такі видатки. Ситуація ускладнюється й зниженням надходжень до місцевих бюджетів через економічний стан, спричинений пандемією.

Питання стану пожежної безпеки закладів освіти розглядалося на засіданні Державної комісії з питань техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій (далі – Державна комісія), яке відбулося 7 червня 2021 р. За результатами засідання Державної комісії за доручення Прем'єр-міністра України від 14.06.2021 № 29164/1/1-21 були визначені завдання Міністерству фінансів України разом з МОН вивчити питання надання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на заходи, спрямовані на пожежну безпеку закладів освіти.

З огляду на зазначене, задля формування проекту Закону України «Про Державний бюджет України на 2022 рік» за ініціативою МОН до Мінфіну направлені пропозиції про запровадження нової бюджетної програми «Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на забезпечення пожежної безпеки в закладах освіти» на засадах співфінансування не менш як 50% за рахунок коштів місцевих бюджетів в обсязі **1 500,0 млн. грн.**

Законом України Про Державний бюджет України на 2022 рік» від 2 грудня 2021 року № 1928-IX (далі – Закон) передбачено нова бюджетна програма «Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на забезпечення пожежної безпеки в закладах загальної середньої освіти» в обсязі **1 500,0 млн. грн.**

На виконання Закону МОН розроблено проект постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку та умов надання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на забезпечення пожежної безпеки в закладах загальної середньої освіти», що направлений до Мінфіну, Мінекономіки та Мінцифри на погодження.

Крім того, за результатами розгляду заявок на отримання бюджетних коштів на 2021 рік за бюджетною програмою 2201140 «Фонд розвитку закладів фахової передвищої та вищої освіти» було розподілено **250 млн. грн.**

Відповідно до Порядку використання коштів державного бюджету, передбачених Фонду розвитку закладів фахової передвищої та вищої освіти,

затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 17 травня 2021 року № 475 бюджетні кошти спрямовувалися на:

здійснення невідкладних аварійно-відбудовних та ремонтних робіт;
забезпечення технічних протипожежних заходів у закладах освіти;
відновлення та розбудову мережі гуртожитків для проживання студентів (курсантів невійськових) закладів освіти;
здійснення заходів з енергоефективності;
завершення будівництва нових будівель і споруд, реконструкцію, капітальний ремонт будівель (їх частин), споруд, спортивних майданчиків, формування нового освітнього простору.

Усі напрями використання бюджетних коштів визначені пріоритетними, однак особливу увагу було приділено забезпеченню технічних протипожежних заходів.

На 2022 рік Законом за бюджетною програмою 2201140 «Фонд розвитку закладів фахової передвищої та вищої освіти» передбачено **250 млн. грн.**, що буде розподілено відповідно до Порядку використання коштів державного бюджету, передбачених Фонду розвитку закладів фахової передвищої та вищої освіти.

4. Висновок та пропозиції

Пожежна та техногенна безпека на об'єктах закладів освіти, що належать до сфери управління МОН, знаходиться у неналежному стані. Основними причинами такого стану залишаються низький рівень організації роботи та контролю за виконанням завдань у сфері пожежної та техногенної безпеки керівниками місцевих органів виконавчої влади та закладів освіти, недофінансування заходів пожежної та техногенної безпеки, несправність та порушення правил експлуатації устаткування.

З метою посилення пожежної та техногенної безпеки, попередження надзвичайних ситуацій на об'єктах закладів освіти, пропонується визначити невідкладні завдання керівникам органів управління освітою обласних, Київської міської державних адміністрацій, закладів та установ МОН.

Наголосити на те, що виконання завдань у сфері пожежної та техногенної безпеки є першочерговим завданням керівників всіх рівнів задля забезпечення прав учасників освітнього процесу на безпечні та нешкідливі умови навчання, утримання і праці.

Завідувач сектору мобілізаційної роботи,
цивільного захисту та безпеки життєдіяльності

 Андрій ЦИМБАЛ